

Laura-Cristiana Spătaru-Negură

Protecția internațională a drepturilor omului

Caiet de seminar

Editura
Hamangiu
2023

Seminarul 1

Considerații teoretice privind protecția drepturilor omului

Protecția internațională a drepturilor omului ca ramură distinctă a sistemului de drept internațional public

1. Referințe bibliografice

- a) Laura-Cristiana Spătaru-Negură, *Protecția internațională a drepturilor omului. Note de curs*, Ed. Hamangiu, București, 2019;
- b) Nicolae Purdă, Nicoleta Diaconu, *Protecția juridică a drepturilor omului*, ed. a 3-a, Ed. Universul Juridic, București, 2016;
- c) Raluca Miga-Besteliu, Catrinel Brumar, *Protecția internațională a drepturilor omului: note de curs*, ed. a 5-a, Ed. Universul Juridic, București, 2010;
- d) Silviu Gabriel Barbu, Andrei Muraru, Valentina Bărbățeanu, *Elemente de contencios constituțional*, Ed. C.H. Beck, București, 2021;
- e) Marta-Claudia Cliza, Constantin-Claudiu Ulariu, „Statutul refugiaților în România, reflectat în practica judiciară”, în *Dreptul*, nr. 10/2021;
- f) Iulia Boghirnea, *Izvoarele dreptului – o nouă abordare. Privire specială asupra practicii judiciare și precedentului judiciar ca izvoare formale ale dreptului obiectiv*, Ed. Sitech, Craiova, 2022.

2. Index de documente

- a) Constituția României (extrase);
- b) Preambulul Declarației Universale a Drepturilor Omului;
- c) Preambulul Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale;
- d) Preambulul Cartei Fundamentale a Uniunii Europene.

3. Subiecte de reflecție

- a) Explicați raportul dintre „*interesul general*” versus „*interesul particular*”.

b) Prezențați relația conceptuală dintre „drepturi” și „libertăți”, precum și dintre „drepturi ale omului” și „drepturi ale cetățeanului”.

c) Justificați de ce „dreptul internațional al drepturilor omului” este o ramură distinctă a dreptului internațional public.

d) Prezențați raportul dintre dreptul intern și dreptul internațional, potrivit dispozițiilor art. 11 și ale art. 20 din Constituția României^[1].

e) Explicați legătura dintre dreptul internațional al drepturilor omului și:

- i. dreptul internațional umanitar;
- ii. dreptul internațional al refugiaților;
- iii. dreptul internațional penal^[2].

f) Comentați afirmația lui René Cassin: „Nu va exista pace pe această planetă atât timp cât drepturile omului sunt încălcate în orice parte a lumii”.

4. Pentru mai multe informații, a se vedea:

- ✓ Declarația Universală a Drepturilor Omului^[3];
- ✓ Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale^[4];
- ✓ Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene^[5].

5. Exerciții pentru seminarul nr. 1: discuție generală

^[1] Pentru a descoperi acest raport, a se vedea și S.G. BARBU, A. MURARU, V. BĂRBĂȚEANU, *Elemente de contencios constituțional*, Ed. C.H. Beck, București, 2021, pp. 234-235.

^[2] A se vedea inclusiv din perspectiva creării unei noi jurisdicții internaționale specializate pe crima de terorism, fiind relevante ideile avansate de România și Spania în 2015. Pentru mai multe detalii, a se vedea B.-L. AURESCU, I. GÂLEA, *Establishing an International Court against Terrorism*, în *Revista de Drept Constituțional*, nr. 1/2015, Ed. Universul Juridic, București, pp. 105-116.

^[3] A se vedea Anexa nr. 1 din prezenta lucrare, p. 175.

^[4] A se vedea Anexa nr. 2 din prezenta lucrare, p. 182.

^[5] A se vedea Anexa nr. 3 din prezenta lucrare, p. 206.

Documentul nr. 1

Constituția României

(extrase)

„Articolul 6. Dreptul la identitate

(1) Statul recunoaște și garantează persoanelor aparținând minorităților naționale dreptul la păstrarea, la dezvoltarea și la exprimarea identității lor etnice, culturale, lingvistice și religioase.

(2) Măsurile de protecție luate de stat pentru păstrarea, dezvoltarea și exprimarea identității persoanelor aparținând minorităților naționale trebuie să fie conforme cu principiile de egalitate și de nediscriminare în raport cu ceilalți cetățeni români.

(...)

Articolul 10. Dreptul internațional și dreptul intern

(1) Statul român se obligă să îndeplinească întocmai și cu bună-credință obligațiile ce-i revin din tratatele la care este parte.

(2) Tratatul ratificate de Parlament, potrivit legii, fac parte din dreptul intern.

(3) În cazul în care un tratat la care România urmează să devină parte cuprinde dispoziții contrare Constituției, ratificarea lui poate avea loc numai după revizuirea Constituției.

(...)

Articolul 18. Dreptul de azil

(1) Cetățenii străini și apatrizii care locuiesc în România se bucură de protecția generală a persoanelor și a averilor, garantată de Constituție și de alte legi.

(2) Dreptul de azil se acordă și se retrage în condițiile legii, cu respectarea tratatelor și a convențiilor internaționale la care România este parte.

(...)

Articolul 20. Tratatul internațional privind drepturile omului

(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile cetățenilor vor fi interpretate și aplicate în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care România este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului, la care România este parte, și legile interne, au prioritate reglementările internaționale, cu excepția cazului în care Constituția sau legile interne conțin dispoziții mai favorabile.

(...)

Articolul 22. Dreptul la viață și la integritate fizică și psihică

(1) Dreptul la viață, precum și dreptul la integritate fizică și psihică ale persoanei sunt garantate.

(2) Nimeni nu poate fi supus torturii și nici unui fel de pedeapsă sau de tratament inuman ori degradant.

(3) Pedeapsa cu moartea este interzisă.

(...)

Articolul 23. Libertatea individuală

(1) Libertatea individuală și siguranța persoanei sunt inviolabile.

(2) Percheziționarea, reținerea sau arestarea unei persoane sunt permise numai în cazurile și cu procedura prevăzute de lege.

(3) Reținerea nu poate depăși 24 de ore.

(4) Arestarea preventivă se dispune de judecător și numai în cursul procesului penal.

(5) În cursul urmăririi penale arestarea preventivă se poate dispune pentru cel mult 30 de zile și se poate prelungi cu câte cel mult 30 de zile, fără ca durata totală să depășească un termen rezonabil, și nu mai mult de 180 de zile.

(6) În faza de judecată instanța este obligată, în condițiile legii, să verifice periodic, și nu mai târziu de 60 de zile, legalitatea și temeinicia arestării preventive și să dispună, de îndată, punerea în libertate a inculpatului, dacă temeiurile care au determinat arestarea preventivă au încetat sau dacă instanța constată că nu există temeiuri noi care să justifice menținerea privării de libertate.

(7) Încheierile instanței privind măsura arestării preventive sunt supuse căilor de atac prevăzute de lege.

(8) Celui reținut sau arestat i se aduc de îndată la cunoștință, în limba pe care o înțelege, motivele reținerii sau ale arestării, iar învinuirea, în cel mai scurt termen; învinuirea se aduce la cunoștință numai în prezența unui avocat, ales sau numit din oficiu.

(9) Punerea în libertate a celui reținut sau arestat este obligatorie, dacă motivele acestor măsuri au dispărut, precum și în alte situații prevăzute de lege.

(10) Persoana arestată preventiv are dreptul să ceară punerea sa în libertate provizorie, sub control judiciar sau pe cauțiune.

(11) Până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești de condamnare, persoana este considerată nevinovată.

(12) Nici o pedeapsă nu poate fi stabilită sau aplicată decât în condițiile și în temeiul legii.

(13) Sancțiunea privativă de libertate nu poate fi decât de natură penală.

Articolul 24. Dreptul la apărare

(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) În tot cursul procesului, părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.

Articolul 25. Dreptul la liberă circulație

(1) Dreptul la liberă circulație, în țară și în străinătate, este garantat. Legea stabilește condițiile exercitării acestui drept.

(2) Fiecărui cetățean îi este asigurat dreptul de a-și stabili domiciliul sau reședința în orice localitate din țară, de a emigra, precum și de a reveni în țară.

(...)

Articolul 29. Libertatea conștiinței

(1) Libertatea gândirii și a opiniilor, precum și libertatea credințelor religioase nu pot fi îngrădite sub nici o formă. Nimeni nu poate fi constrâns să adopte o opinie ori să adere la o credință religioasă, contrare convingerilor sale.

(2) Libertatea conștiinței este garantată; ea trebuie să se manifeste în spirit de toleranță și de respect reciproc.

(3) Cultele religioase sunt libere și se organizează potrivit statutelor proprii, în condițiile legii.

(4) În relațiile dintre culte sunt interzise orice forme, mijloace, acte sau acțiuni de învrăjbire religioasă.

(5) Cultele religioase sunt autonome față de stat și se bucură de sprijinul acestuia, inclusiv prin înlesnirea asistenței religioase în armată, în spitale, în penitenciare, în azile și în orfelinate.

(6) Părinții sau tutorii au dreptul de a asigura, potrivit propriilor convingeri, educația copiilor minori a căror răspundere le revine.

Articolul 30. Libertatea de exprimare

(1) Libertatea de exprimare a gândurilor, a opiniilor sau a credințelor și libertatea creațiilor de orice fel, prin viu grai, prin scris, prin imagini, prin sunete sau prin alte mijloace de comunicare în public, sunt inviolabile.

(2) Cenzura de orice fel este interzisă.

(3) Libertatea presei implică și libertatea de a înființa publicații.

(4) Nici o publicație nu poate fi suprimate.

(5) Legea poate impune mijloacelor de comunicare în masă obligația de a face publică sursa finanțării.

(6) Libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară a persoanei și nici dreptul la propria imagine.

(7) Sunt interzise de lege defăimarea țării și a națiunii, îndemnul la război de agresiune, la ură națională, rasială, de clasă sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial sau la violență publică, precum și manifestările obscene, contrare bunelor moravuri.

(8) Răspunderea civilă pentru informația sau pentru creația adusă la cunoștință publică revine editorului sau realizatorului, autorului, organizatorului manifestării artistice, proprietarului mijlocului de multiplicare, al postului de radio sau de televiziune, în condițiile legii. Delictelor de presă se stabilesc prin lege.

(...)

Articolul 39. Libertatea întrunirilor

Mitingurile, demonstrațiile, procesiunile sau orice alte întruniri sunt libere și se pot organiza și desfășura numai în mod pașnic, fără nici un fel de arme”.

Documentul nr. 2

Preambulul Declarației Universale a Drepturilor Omului

„Considerând că recunoașterea demnității inerente tuturor membrilor familiei umane și a drepturilor lor egale și inalienabile constituie fundamentul libertății, dreptății și păcii în lume,

Considerând că ignorarea și disprețuirea drepturilor omului au dus la acte de barbarie care revoltă conștiința omenirii și că făurirea unei lumi în care ființele umane se vor bucura de libertatea cuvântului și a convingerilor și vor fi eliberate de teamă și mizerie a fost proclamată drept cea mai înaltă aspirație a oamenilor,

Considerând că este esențial ca drepturile omului să fie ocrotite de autoritatea legii pentru ca omul să nu fie silit să recurgă, ca soluție extremă, la revoltă împotriva tiraniei și asupririi,

Considerând că este esențial a se încuraja dezvoltarea relațiilor prietenești între națiuni,

Considerând că în Cartă popoarele Organizației Națiunilor Unite au proclamat din nou credința lor în drepturile fundamentale ale omului, în demnitatea și în valoarea persoanei umane, drepturi egale pentru bărbați și femei și că au hotărât să favorizeze progresul social și îmbunătățirea condițiilor de viață în cadrul unei libertăți mai mari,

Considerând că statele membre s-au angajat să promoveze în colaborare cu Organizația Națiunilor Unite respectul universal și efectiv față de drepturile omului și libertățile fundamentale, precum și respectarea lor universală și efectivă,

Considerând că o concepție comună despre aceste drepturi și libertăți este de cea mai mare importanță pentru realizarea deplină a acestui angajament,

ADUNAREA GENERALĂ proclamă prezenta DECLARAȚIE UNIVERSALĂ A DREPTURILOR OMULUI, ca ideal comun spre care trebuie să tindă toate popoarele și toate națiunile, pentru ca toate persoanele și toate organele societății să se străduiască, având această Declarație permanent în minte, ca prin învățătură și educație să dezvolte respectul pentru aceste drepturi și libertăți și să asigure prin măsuri progresive, de ordin național și internațional, recunoașterea și aplicarea lor universală și

efectivă, atât în sânul popoarelor statelor membre, cât și al celor din teritoriile aflate sub jurisdicția lor”^[1].

Documentul nr. 3

Preambulul Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale

„Guvernele semnatare, membre ale Consiliului Europei,
Considerând Declarația Universală a Drepturilor Omului, proclamată
de Adunarea generală a Națiunilor Unite la 10 decembrie 1948;

Considerând că scopul acestei declarații este recunoașterea și aplica-
rea universală și efectivă a drepturilor pe care ea le enunță;

Considerând că scopul Consiliului Europei este realizarea unei uniuni
mai strânse între membrii săi și că unul dintre mijloacele pentru a atinge
acest scop este apărarea și dezvoltarea drepturilor omului și a libertăților
fundamentale;

Reafirmând atașamentul lor profund față de aceste libertăți fun-
damentale care constituie temelia însăși a justiției și a păcii în lume și a
căror menținere se bazează în mod esențial, pe de o parte, pe un regim
politic cu adevărat democratic, iar pe de altă parte, pe o concepție
comună și un respect comun drepturilor omului din care acestea decurg;

Hotărâte, în calitatea lor de guverne ale statelor europene animate
de același spirit și având un patrimoniu comun de idealuri și de tradiții
politice, de respect al libertății și de preeminență a dreptului, să ia pri-
mele măsuri pentru garantarea colectivă a anumitor drepturi enunțate în
Declarația Universală; (...)”^[2].

^[1] A se vedea Anexa nr. 1 din prezenta lucrare, p. 175.

^[2] A se vedea Anexa nr. 2 din prezenta lucrare, p. 182.